

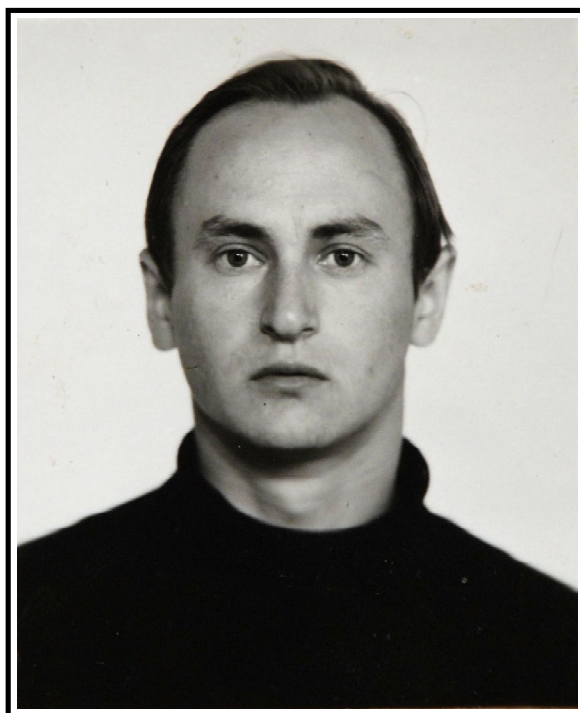

AD MEMORIAM

ГРИГОРЬЄВ ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ

18 жовтня 2010 р. у м.Кінгісеп Ленінградської області (Росія) на 58 році передчасно пішов з життя **Володимир Павлович Григорьєв** – відомий черкаський археолог-скіфолог, один із основоположників черкаської археології.

Володимир Павлович народився 14 листопада 1952 року в родині фронтовика у старовинному м. Кінгісеп – давньоруському Копор'є. Рідний дід Володимира по батькові належав до літописного народу водь, був одним із останніх носіїв водзьської мови. Так що саме середовище, у якому він жив і формувався, підштовхнуло його до вивчення історії.

Після закінчення школи (1970) та служби в армії Володимир став студентом історичного факультету Ленінградського педінституту ім. Герцена (1973-1978), серед його учителів від археології були такі відомі представники петербурзької археологічної школи як проф. Г.С. Лебедев та В.О. Кольчатов. Під час навчання проходив практику як лаборант у Північно-Західній археологічній експедиції Ленінградського відділення Інституту археології АН СРСР, брав участь у дослідженні давньоруських курганів поблизу сс. Рождествено і Плещевиці Ленінградської області.

Ще в інституті він познайомився і одружився (1979) зі студенткою-черкашанкою, за нею і переїхав жити в Україну до м. Черкаси. Разом вони виховали чотирьох дітей. У 1979-1987 рр. Володимир Павлович працював у Черкаському обласному краєзнавчому музеї на посаді ст. наукового співробітника відділу охорони пам'яток, потім завідувача сектору археології.

Саме за В.П. Григорьєва розпочались перші самостійні розкопки черкаських археологів: у 1980-1983 рр. – 6 курганів, з яких найцікавішими були курган епохи бронзи “Козацька могила” (1980) у м. Городищі, скіфські кургани біля ст.Гладківщина у Канівському районі (1982) – великий курган з унікальними зооморфними бронзовими навершнями та ще один, в якому було досліджене унікальне непотривожене поховання скіфського воїна у повному бойовому обладунку (нині в експозиції Черкаського краєзнавчого музею). Два роки разом з

відомим київським реставратором О.І. Мінжуліним він займався тонкою справою реставрації артефактів з поховання, щоб вони нарешті стали доступними широкому загалові. Завдяки дослідженню цього поховання вперше вдалося повністю зрозуміти і реконструювати скіфський бойовий доспіх.

Справжнім проривом у розвитку місцевої черкаської археології було створення В.П. Григорьевим разом з М.П.Сиволапом у липні 1987р. при краєзнавчому музеї новобудовної госпрозрахункової Черкаської Лісостепової археологічної експедиції (ЧЛАЕ) – першої місцевої організації, що розгорнула великий об’єм археологічних досліджень. Її співробітниками за час існування (1987-1997) було виявлено і поставлено на державний облік понад 2 тис. пам’яток (кургани, могильники, поселення, вали, печери та ін.), розкопано 107 курганів (з них 51 власне В.П.Григорьевим), проведено масові розвідки на пам’ятках, розмитих водами Кременчуцького водосховища, досліджувались інші старожитності. Сюди ж варто додати участь у численних наукових конференціях, публікацію десятків наукових статей. Експедиція спеціалізувалася на рятувальних розкопках курганів, що мали бути знесені у процесі меліорації. У 1989-1994рр. ЧЛАЕ підпорядковувалась Інституту археології (ІА) НАН України. Одним з найцікавіших об’єктів цього часу була антропоморфна скіфська стела з кургану “Роблена Могила” (1988) біля с.Придніпровське Чернобаївського р-ну.

У цій експедиції було виховано чимало фахівців, колишні лаборанти ЧЛАЕ – археологи І.В. Палагута (Санкт-Петербург) та Д.П. Куштан (Черкаси) є кандидатами історичних наук, історик В.В. Ластовський (Київ) – доктором історичних наук. Через ЧЛАЕ пройшли більшість нині діючих чи колишніх черкаських археологів, методика роботи яких була сформована під впливом їх першого начальника. Таким чином було закладено основи черкаської школи археології, котра, на жаль, нині в занепаді.

У кінці 1991 р. Володимир Павлович переходить на роботу до відділу охорони пам’яток краєзнавчого музею, а наприкінці 1993 р. – до новоствореної Археологічної інспекції управління культури Черкаської облдержадміністрації на посаду начальника однієї з експедицій інспекції. Тут він продовжує розкопки курганів епохи бронзи і скіфського часу – біля с. Дирдине і станції Цвіткове Городищенського району, с. Жовнине і смт. Чернобай Чернобаївського району; у 1996-1997 рр. – розкопки курганів скіфського часу біля с.Вишнопіль Тальнівського району.

На жаль, на початку 1997 р. у результаті масового безпідставного звільнення фахівців з Археологічної інспекції, В.П. Григорьев став безробітним. Хоча, завдяки високому фаховому рівню і професіоналізму, дослідника неодноразово запрошували до скіфологічних експедицій, але постійної роботи вже не було. Зокрема, у 1995-1997 рр. В.П. Григорьев працював у міжнародній Українсько-польській експедиції ІА НАН України та Ягелонського університету (м. Краків), яка досліджувала скіфські кургани Звенигородщини, у тому числі відому пам’ятку скіфської степової еліти – Великий Рижанівський курган. У Кракові брав участь у створенні унікальної виставки знахідок з цього кургану. У 2000-2002 рр. В.П. Григорьев у складі цієї ж експедиції брав участь у проекті “Мельники-Холодний Яр” з дослідження оборонних споруд Мотронинського городища (Чигиринщина) та розкопок його курганного могильника.

Основним напрямком наукових досліджень В.П. Григорьева були пам’ятки археології скіфського часу Лівобережного Подніпров’я. Його доробок широко представлений в експозиції Черкаського обласного краєзнавчого музею. Його наукова спадщина включає більше 20 публікацій з археології у спеціальних наукових виданнях. Володимир Павлович працював над темою кандидатської дисертації: “Етнокультурна історія населення Лівобережного Придніпровського терасового Лісостепу у скіфську епоху”, але, на жаль, після 1997 р. цим планам не судилося здійснитися.

Кілька останніх років В.П. Григорьев мешкав у м. Усть-Луга Кінгісепського району Ленінградської області, де й сталася трагедія. Похований він там же, поряд з могилами батьків.

Друзі і колеги Володимира Павловича глибоко сумують у зв’язку з його передчасною смертю.

Михайло Сиволап (від імені колег по ЧЛАЕ)

